

บทวิจัย

ผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง และผลการตรวจเสมหะของผู้ป่วยวัณโรค

อัญชลี จันทร์ปรุง*

สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ** สมสมัย รัตนกริธากุล***

บทคัดย่อ

วัณโรคเป็นโรคติดต่อเรื้อรังที่ต้องใช้ระยะเวลาในการรักษานาน ส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยอย่างมาก หากการรักษาไม่ประสบความสำเร็จจะทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อสู่ชุมชนและการดื้อยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ป่วยวัณโรคต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองและอัตราการตรวจเสมหะไม่พบเชื้อวัณโรคเมื่อสิ้นสุดการรักษาระยะเข้มข้น กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ที่ยื่นทะเบียนรับการรักษาวัณโรคด้วยสูตรยาระยะสั้น ณ คลินิกวัณโรค โรงพยาบาลราชบุรี สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากรายชื่อผู้ป่วยที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยในแต่ละวันที่มีบริการคลินิก แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 22 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับคำแนะนำตามปกติจากบุคลากรสาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การค้นพบสภาพการณ์จริง (2) การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (3) การตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม (4) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ระยะเวลาดำเนินโปรแกรม 4 สัปดาห์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามประเมินพฤติกรรม การดูแลตนเอง และแบบบันทึกผลการตรวจเสมหะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบเปรียบเทียบด้วย Chi-square test, Fisher's exact test, และ Independent t-test

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลตนเอง หลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 10.17, p < 0.001$) อัตราการตรวจเสมหะไม่พบเชื้อวัณโรคเมื่อสิ้นสุดการรักษาระยะเข้มข้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ผลการศึกษาแสดงว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ป่วยวัณโรคส่งผลให้ผู้ป่วยวัณโรคมีพฤติกรรมการดูแลตนเองมากขึ้น

ผลการวิจัยสรุปว่า สามารถนำการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวทางการพัฒนาระบบงานในการดูแลผู้ป่วยวัณโรคให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อ และป้องกันการดื้อยาวัณโรคในชุมชน

คำสำคัญ: ผู้ป่วยวัณโรคปอด/ การเสริมสร้างพลังอำนาจ/ พฤติกรรมการดูแลตนเอง/ ผลการตรวจเสมหะ

*นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**ผู้รับผิดชอบหลัก รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา